

DECIZIE Nr. 73/2017 din 16 octombrie 2017
EMITENT: ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR
CHESTIUNI DE DREPT
PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 914 din 22 noiembrie 2017

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 73
din 16 octombrie 2017

Dosar nr. 1.363/1/2017

Gabriela Elena Bogasiu	- vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Doina Popescu	- pentru președintele delegat al Secției I civile
Eugenia Voicheci	- președintele Secției a II-a civile
Ionel Barbă	- președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Simona Lala Cristescu	- judecător la Secția I civilă
Carmen Georgeta Negrilă	- judecător la Secția I civilă
Dragu Crețu	- judecător la Secția I civilă
Viorica Cosma	- judecător la Secția I civilă
Mihaela Tăbârcă	- judecător la Secția I civilă
Ileana Izabela Dolache	- judecător la Secția a II-a civilă
Lucia Paulina Brehar	- judecător la Secția a II-a civilă
Virginia Florentina Duminecă	- judecător la Secția a II-a civilă
Constantin Brânzan	- judecător la Secția a II-a civilă
Mărioara Isailă	- judecător la Secția a II-a civilă
Claudia Marcela Canacheu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Florentina Dinu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Eugenia Marin	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Rodica Florica Voicu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Adriana Elena Gherasim	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept competent să judece sesizarea ce formează obiectul Dosarului nr. 1.363/1/2017 este legal constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Ileana Peligrad, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Tribunalul Cluj - Secția civilă în vederea dezlegării următoarei probleme de drept: "dacă, în situația în care prima instanță a respins cererea de acordare a penalităților întemeiate pe dispozițiile art. 906 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, hotărârea pronunțată este susceptibilă de a fi atacată cu o cale de atac, apel".

După prezentarea referatului cauzei de către magistratul-asistent, constatând că nu sunt chestiuni prealabile de discutat sau excepții de invocat, președintele completului, doamna

judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,
deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, a constatat următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Tribunalul Cluj - Secția civilă, prin Încheierea de la 21 martie 2017 pronunțată în Dosarul nr. 10.022/211/2016, a dispus, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept enunțate.

2. Cererea de pronunțare a hotărârii prealabile a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 8 mai 2017.

II. Temeiul juridic al sesizării

3. Art. 519 din Codul de procedură civilă stipulează următoarele:

"Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, învestit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată."

III. Normele de drept intern care formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

4. Art. 906 din Codul de procedură civilă

(1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare.

(2) Când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

IV. Expunerea succintă a procesului

5. Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Cluj-Napoca la data de 31 mai 2016 în Dosarul nr. 10.022/211/2016, reclamantul A, în contradictoriu cu pârâtele B și C, a solicitat obligarea pârâtelor, în solidar, la plata de penalități în cuantum de 1.000 lei pe zi de întârziere, începând cu 31 martie 2014 și până la data îndeplinirii obligației stabilite în titlul executoriu, precum și obligarea în solidar a aceluiași pârâte la plata cheltuielilor de judecată.

6. Judecătoria Cluj-Napoca, prin Sentința civilă nr. 8.971, pronunțată la data de 20 octombrie 2016, a respins cererea de chemare în judecată formulată de reclamantul A în contradictoriu cu pârâtele B și C.

7. În motivare s-a reținut că, în fapt, creditorii A și D au demarat executarea silită împotriva debitoarelor B și C în temeiul Sentinței civile nr. 1.558 din 25 iunie 2012, pronunțată de Judecătoria Sighetu Marmăției în Dosarul nr. 2.877/307/2009*, prin care s-a dispus reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de 38,64 ha pădure, reprezentând diferența până la 51,57 ha teren cu vegetație forestieră după autorul E, obligarea debitoarei B la punerea în posesie a petenților A și D cu suprafața de 38,64 ha pădure, reprezentând diferența până la 51,57 ha teren cu vegetație forestieră după autorul E.

8. În dosarul de executare, la data de 17 martie 2014, s-au emis somații către debitoare, prin care li s-a pus în vedere ca, în termen de 10 zile de la comunicare, să îndeplinească obligația

stabilită prin titlul executoriu, respectiv Sentința civilă nr. 1.558 din 25 iunie 2012, și să achite suma de 398 lei, reprezentând debit și cheltuieli de executare, somațiile fiind comunicate acestora în data de 19 martie 2014.

9. Executorul judecătoresc a întocmit procesul-verbal din 26 martie 2014, prin care a constatat că debitoarea B nu și-a îndeplinit obligația stabilită prin titlul executoriu, respectiv Sentința civilă nr. 1.558 din 25 iunie 2012 a Judecătoriei Sighetu Marmăției.

10. La data de 31 iulie 2014, executorul judecătoresc, având în vedere că executarea silită demarată în Dosarul nr. 102/2014 încetează, conform art. 702 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în prezent, art. 703 din Codul de procedură civilă) - prevedere legală care reglementează cazurile de încetare a executării silite -, a dispus arhivarea dosarului.

11. Prima instanță a reținut că cererea de chemare în judecată este întemeiată pe dispozițiile art. 906 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora dacă, în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare. Conform alin. (2), când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

12. Prevederile anterioare fac parte din cap. IV al Codului de procedură civilă, denumit "Executarea silită a altor obligații de a face și a obligațiilor de a nu face". Dispozițiile comune ale secțiunii 1 din acest capitol sunt aplicabile în cazul executării silite în natură a obligațiilor de a face sau de a nu face în temeiul unui titlu executoriu - conform art. 903 alin. (1) teza I din Codul de procedură civilă.

13. Din cuprinsul acestor prevederi legale prima instanță a reținut că aplicarea de penalități, conform art. 906 din Codul de procedură civilă, intervine în faza execuțională, ulterior declanșării executării silite. Însă, în speță, executarea silită demarată împotriva debitoarelor în Dosarul nr. 102/2014 nu este în curs de desfășurare raportat la actul executorului judecătoresc din 31 iulie 2014, prin care dosarul de executare a fost arhivat ca urmare a încetării executării silite conform prevederilor art. 702 alin. (1) din Codul de procedură civilă (în prezent, art. 703 din Codul de procedură civilă), astfel încât a apreciat ca neîntemeiată solicitarea privind aplicarea de penalități în baza art. 906 din Codul de procedură civilă.

14. În plus, raportat la prevederile art. 5 lit. h) și i), precum și la cele ale art. 36 din Regulamentul privind procedura de constituire, atribuțiile și funcționarea comisiilor pentru stabilirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor, a modelului și modului de atribuire a titlurilor de proprietate, precum și punerea în posesie a proprietarilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890/2005, cu modificările și completările ulterioare, îndeplinirea obligației debitoarei C de a dispune reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de 38,64 ha pădure, reprezentând diferența până la 51,57 ha teren cu vegetație forestieră după autorul E, prin eliberarea în favoarea creditorilor A și D a titlului de proprietate pentru terenul menționat, presupune în mod necesar realizarea în prealabil a obligațiilor stabilite în sarcina debitoarei B, prin același titlu executoriu, de vreme ce, potrivit dispozițiilor legale menționate, titlul de proprietate se emite în baza documentației înaintate de comisia locală, care cuprinde anexa validată, planul parcelar, procesul-verbal de punere în posesie și schița terenului.

15. Astfel, s-a apreciat că, în privința debitoarei C, nu se poate reține vinovăția pentru neîndeplinirea obligației stabilite în sarcina sa prin titlul executoriu, Sentința civilă nr. 1.558 din 25 iunie 2012, conform art. 906 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cât timp, potrivit înscrisurilor aflate la dosar, nu s-a făcut dovada îndeplinirii de către debitoarea B a obligațiilor care îi revin în baza aceluiași titlu executoriu (de a întocmi documentația de delimitare a amplasamentului terenului în discuție, de punere în posesie și înaintarea acesteia cu propunere de emitere a titlului de proprietate).

16. Împotriva acestei hotărâri a formulat apel reclamantul A, solicitând admiterea apelului, schimbarea în tot a sentinței atacate, admiterea cererii de chemare în judecată, obligarea intimatelor la plata de penalități în quantum de 1.000 lei pentru fiecare zi de întârziere, începând cu data de 31 martie 2014 și până la data la care își îndeplinesc obligațiile stabilite prin titlul executoriu.

V. Motivele reținute de titularul sesizării care susțin admisibilitatea procedurii

17. Tribunalul Cluj - Secția civilă, investit cu soluționarea apelului, a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, în conformitate cu prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă.

18. Astfel, s-a reținut că apelantul a susținut că, din prevederile art. 906 din Codul de procedură civilă rezultă că doar încheierile prin care se admit cererile sunt definitive și, în consecință, încheierile prin care se resping cererile ar putea fi atacate cu apel.

19. Contrar acestei opinii, în opinia instanței, exprimată anterior în cauze similare, toate încheierile pronunțate asupra cererilor formulate în temeiul art. 906 din Codul de procedură civilă, indiferent că se admit sau se resping cererile, sunt definitive, astfel încât apelul formulat împotriva acestor încheieri este inadmisibil.

20. Aceasta întrucât art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă nu prevede, în mod expres, că încheierea prin care se admite cererea este definitivă, ci doar că instanța îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă, să plătească penalități. Din sintagma "instanța poate" rezultă că instanța are posibilitatea să admită ori să respingă cererea. În plus, se constată că, în materia aplicării de penalități, nu se face distincția între soluția de admitere și cea de respingere, cum este, de exemplu, în cazul recuzării, art. 53 din Codul de procedură civilă prevăzând în mod expres că încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată, iar încheierea prin care s-a încuviințat recuzarea nu este supusă niciunei căi de atac. Așadar, dacă legiuitorul ar fi dorit să facă aceeași distincție între încheierile de admitere a cererii de penalități și încheierile de respingere a penalităților, ar fi prevăzut în mod expres acest lucru.

21. În lipsa unei prevederi exprese în acest sens, nu se poate face distincția pe care o face apelantul între încheierile de admitere și cele de respingere, ambele încheieri având același regim juridic.

VI. Punctele de vedere ale părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

22. Prin Cererea depusă la dosar la data de 20 aprilie 2017, apelantul A, în temeiul art. 519 și următoarele din același act normativ, a solicitat sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în sensul clarificării dacă, în situația în care prima instanță a respins cererea de acordare a penalităților întemeiate pe dispozițiile art. 906 (fost 905) alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, hotărârea pronunțată este susceptibilă a fi atacată cu o cale de atac, respectiv apel.

23. În motivare s-a arătat că, potrivit art. 906 (fost 905) alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă: "(1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare.

(2) Când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu."

24. În opinia apelantului, art. 906 (fost 905) din Codul de procedură civilă poate da naștere la diverse interpretări, printre care și abordarea greșită că atât încheierile prin care s-au admis cererile de aplicare de penalități, cât și cele prin care s-au respins astfel de cereri sunt definitive. O astfel de interpretare nu numai că încalcă orice normă de interpretare juridică, ci lipsirea creditorului căruia i s-a respins cererea de orice mijloc legal prin care să o poată contesta echivalează cu imposibilitatea acestuia de a mai putea obține executarea titlului executoriu, situație inadmisibilă și care, prin prisma art. 6 din Codul de procedură civilă, îi îngrădește însuși dreptul la un proces echitabil.

25. În interpretarea logică a prevederilor menționate și reținând și principiul ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, în lipsa unei prevederi exprese a legiuitorului, este de netăgăduit că încheierile prin care se resping cererile de aplicare de penalități sunt supuse normelor generale de drept, fiind atacabile cu apel în lumina noului Cod de procedură civilă [art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă].

26. Deși probabil este vorba de o simplă economie în exprimare a legiuitorului, pentru evitarea interpretărilor eronate cu privire la acest aspect ar fi fost de dorit ca, în conținutul art. 906 din Codul de procedură civilă, acesta să introducă și o mențiune expresă referitoare la calea de atac ce poate fi exercitată împotriva încheierilor prin care s-au respins cererile având ca obiect aplicarea de penalități, cum, de altfel, se poate regăsi în reglementarea altor instituții ale procedurii civile, precum în contestația la executare, în materia executării silite sau în procedurile speciale.

27. Așadar, în raport cu prevederile art. 906 din Codul de procedură civilă, s-a solicitat a se constata faptul că încheierile prin care se resping cererile având ca obiect aplicarea de penalități pot fi atacate cu apel.

28. Pârâtele B și C nu au formulat un punct de vedere cu privire la problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

29. La nivelul instanțelor s-au conturat două orientări jurisprudențiale, după cum urmează:

30. Într-o opinie s-a considerat că încheierea prin care instanța de executare respinge cererea întemeiată pe art. 906 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă este definitivă, nefiind atacabilă cu apel.

31. În susținerea acestui punct de vedere s-a arătat că art. 906 din Codul de procedură civilă nu face nicio distincție în raport cu soluția pronunțată (de admitere sau de respingere a cererii).

32. Având în vedere că art. 906 reprezintă o reglementare specială, iar, în situații similare [de exemplu: în ipoteza recuzării ori în cazul art. 666 alin. (7) pentru cererile de încuviințare a executării silite], Codul de procedură civilă face distincție între situația admiterii și cea a respingerii cererii, nu se poate adăuga la lege prin instituirea unei căi de atac care nu a fost avută în vedere de legiuitor.

33. Faptul că în textul de lege enunțat se menționează doar că instanța poate să admită cererea prin încheiere definitivă nu înseamnă că respingerea cererii se realizează prin încheiere supusă căii de atac a apelului. Din contră, în cuprinsul textelor legale nu s-a menționat că instanța poate să admită sau să respingă cererea prin încheiere definitivă, deoarece ar fi fost superfluu să se menționeze împrejurarea că instanța poate să admită sau să respingă o cerere.

34. Într-o a doua opinie s-a arătat că încheierea în discuție este supusă căii de atac a apelului, cu motivarea că, în interpretarea logică a prevederilor art. 906 coroborate cu cele ale art. 466 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, reținând și principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, în lipsa unei prevederi exprese a legiuitorului, încheierile prin care se resping cererile de aplicare de penalități sunt supuse normelor generale de drept procesual, fiind atacabile cu apel în lumina noului Cod de procedură civilă [art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă].

35. O interpretare contrară ar însemna lipsirea creditorului căruia i s-a respins cererea de orice mijloc legal prin care să o poată contesta, ceea ce l-ar pune pe acesta în imposibilitatea de a mai putea obține executarea titlului executoriu, situație inadmisibilă și în care, prin prisma art. 6 din Codul de procedură civilă, i se îngădește însuși dreptul la un proces echitabil.

36. S-a mai argumentat că aceste hotărâri sunt atacabile cu apel fie în termen de 10 zile de la comunicare în conformitate cu art. 651 alin. (2) din Codul de procedură civilă - fiind pronunțate de instanța de executare, în procedura executării silite -, fie în termenul general de 30 de zile de la comunicare, deoarece, în ipoteza în care cererea se respinge, creditorul devine lipsit de posibilitatea de a obține executarea titlului său executoriu, ceea ce contravine art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului.

37. Se consideră că legea este foarte clară și prevede că doar încheierea de admitere este definitivă. În interpretarea logică a prevederilor menționate și reținând și principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, în lipsa unei prevederi exprese a legiuitorului, este de netăgăduit că încheierile prin care se resping cererile de aplicare a penalităților sunt supuse normelor generale de drept procesual, fiind atacabile cu apel în lumina noului Cod de procedură civilă [art. 651 alin. (4)], aceste încheieri fiind pronunțate de instanța de executare.

38. Mai mult, se apreciază că nu este o lacună a legii, având în vedere faptul că în Codul de procedură civilă sunt prevăzute doar situațiile speciale, atunci s-a dorit ca o cale de atac să fie alta decât cea de drept comun, de exemplu, în cazul contestației la executare, încheierea prin care se admite sau se respinge abținerea etc. Deci, atunci când legiuitorul a acordat o cale de atac specială

sau a prevăzut că anumite încheieri sunt definitive, a reglementat în mod expres situațiile respective, în timp ce în celelalte situații se aplică regulile de drept comun.

VIII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale

39. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 16 din 6 martie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 3.778/1/2016 și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 258 din 13 aprilie 2017, a admis sesizarea formulată de Tribunalul Cluj privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 906 alin. (4) din Codul de procedură civilă, a stabilit că nu este admisibilă formularea mai multor cereri de fixare a sumei definitive datorate de debitor cu titlu de penalități.

40. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 5 din 17 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 329 din 8 mai 2017, a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 906 alin. (1) și (4) din Codul de procedură civilă.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

41. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că sesizarea întrunește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, iar pe fond s-a stabilit că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 906 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, încheierea de soluționare a cererii de obligare la plata de penalități pe zi de întârziere a debitorului unei obligații de a face sau a nu face, evaluabile în bani, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, este definitivă, indiferent de soluția adoptată de instanța de executare, respectiv de admitere sau de respingere a cererii creditorului.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

42. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori, punctul de vedere formulat de parte, precum și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

43. Temeiul sesizării îl constituie prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă care prevăd: "Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată."

44. Reglementând, în cuprinsul textului anterior citat, procedura pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ca un mijloc procesual de asigurare a unei practici judiciare unitare în interpretarea și aplicarea legii de către instanțele judecătorești, alături de mecanismul recursului în interesul legii, legiuitorul a instituit o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea acestei proceduri, condiții care se impun a fi întrunite în mod cumulativ, după cum urmează:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;
- chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate; și
- asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

45. Din examinarea circumstanțelor cauzei deduse judecății pe rolul Tribunalului Cluj - Secția civilă se constată că se poate reține îndeplinirea condițiilor de admisibilitate.

46. Astfel, Tribunalul Cluj - Secția civilă este investit cu soluționarea unei cereri de apel, în cadrul unui litigiu vizând cererea creditorului de obligare în solidar a debitoarelor la plata de penalități în cuantum de 1.000 lei pe zi de întârziere, începând cu 31 martie 2014 și până la data îndeplinirii obligației stabilite în titlul executoriu, în temeiul art. 906 alin. (1) și (2) din Codul de procedură

civilă.

47. Cererea a fost soluționată de instanța de executare, respectiv Judecătoria Cluj-Napoca, prin Sentința civilă nr. 8.971, pronunțată la data de 20 octombrie 2016, în sensul respingerii acesteia.

48. Împotriva menționatei sentințe creditorul a promovat apel, calea de atac fiind înregistrată pe rolul Tribunalului Cluj - Secția civilă, cea din urmă instanță fiind titulara sesizării de față.

49. Având în vedere că, în ipoteza în care se va considera că apelul formulat împotriva hotărârii instanței de executare este admisibil (admisibilitatea căii de atac fiind însăși chestiunea de drept asupra căreia s-a solicitat pronunțarea hotărârii prealabile), urmează a se reține că instanța de trimitere este investită cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță; în caz contrar, s-ar da o dezlegare chestiunii de drept care constituie obiectul prezentei sesizări în cadrul analizei cerințelor de admisibilitate, ceea ce este excesiv.

50. În ceea ce privește cerința referitoare la ivirea unei chestiuni de drept de care depinde soluționarea pe fond a cauzei, se consideră a fi îndeplinită și aceasta.

51. Deși problema supusă analizei instanței supreme în cadrul prezentei proceduri este exclusiv una de drept procesual civil, iar nu de drept material, jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție în cadrul competenței sale de soluționare a sesizărilor în vederea pronunțării unor hotărâri prealabile este deja consacrată în sensul menționat, urmând a se considera că de lămurirea chestiunii admisibilității apelului depinde soluționarea pe fond a cauzei (a se vedea în acest sens: Decizia nr. 1/2013, Decizia nr. 2/2014, Decizia nr. 28/2015, Decizia nr. 9/2016, Decizia nr. 2/2017 etc.).

52. Referitor la condiția noutății problemei de drept, se reține că aceasta decurge din caracterul relativ recent al noului Cod de procedură civilă, intrat în vigoare la data de 15 februarie 2013, cu atât mai mult cu cât chestiunea de drept vizează o cerere în cadrul procedurii de executare silită, etapă a procesului civil ulterioară parcurgerii etapei judecătii, finalizate, prin ipoteză, cu obținerea unui titlu executoriu; în schimb, acest caracter de lege relativ nouă dispăre dacă se au în vedere titlurile executorii obținute înainte de intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, așadar sub imperiul Codului de procedură civilă de la 1865, întrucât, potrivit art. 23 din Codul de procedură civilă, dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silită începute după intrarea acesteia în vigoare; prin urmare, și în acest caz executarea silită va fi guvernată de regulile din noul Cod de procedură civilă, chiar dacă titlul executoriu a fost obținut în baza codului anterior.

53. În același timp noutatea rezidă și din reșezarea legislativă a căilor de atac în noua lege procesual civilă, atât a celor reglementate pentru etapa judiciară, cât și a celor stabilite de legiuitor în ceea ce privește etapa execuțională a procesului civil, astfel încât, în practică, s-ar putea ivi dificultăți, chiar dacă nu insurmontabile, în stabilirea regimului juridic al anumitor hotărâri, din punctul de vedere al accesului la unele căi de atac.

54. În cauză este îndeplinită situația premisă a iminenței apariției unei practici judiciare neunitare, fapt ce rezultă din analiza punctelor de vedere divergente exprimate de curțile de apel din țară și unele tribunale și judecătoria din circumscriptiile acestora, chiar dacă una dintre interpretări se profilează a fi majoritară; ambele orientări jurisprudențiale au fost ilustrate și prin înaintarea unor hotărâri judecătorești pronunțate asupra chestiunii de drept în analiză.

55. Totodată, se constată că instanțele judecătorești având competență în această materie nu au pronunțat un număr mare de hotărâri judecătorești de natură a contura o jurisprudență constantă și continuă în domeniul de referință, pe baza unei interpretări adecvate a textului care a generat chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită, hotărâri mai numeroase fiind pronunțate de instanțele din circumscripția Tribunalului București.

56. Asupra acestei chestiuni de drept Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat anterior pe calea unui recurs în interesul legii ori a unei alte hotărâri prealabile.

57. Prin urmare, sesizarea întrunește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, astfel încât se impune a se da eficiență mecanismului de unificare reprezentat de pronunțarea unei hotărâri prealabile, în vederea atingerii dezideratului acestei instituții procesuale, respectiv preîntâmpinarea soluționării diferite a unei chestiuni de drept de către instanțele judecătorești (control a priori), ceea ce va avea și efectul asigurării securității raporturilor juridice.

58. Chestiunea de drept cu a cărei dezlegare de principiu a fost investită Înalta Curte prin

prezenta sesizare vizează împrejurarea "dacă, în situația în care prima instanță a respins cererea de acordare a penalităților întemeiate pe dispozițiile art. 906 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, hotărârea pronunțată este susceptibilă de a fi atacată cu o cale de atac, apel".

59. Potrivit art. 906 alin. (1) - (7) din Codul de procedură civilă:

"(1) Dacă în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării debitorul nu execută obligația de a face sau de a nu face, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, acesta poate fi constrâns la îndeplinirea ei, prin aplicarea unor penalități, de către instanța de executare.

(2) Când obligația nu este evaluabilă în bani, instanța sesizată de creditor îl poate obliga pe debitor, prin încheiere definitivă dată cu citarea părților, să plătească în favoarea creditorului o penalitate de la 100 lei la 1.000 lei, stabilită pe zi de întârziere, până la executarea obligației prevăzute în titlul executoriu.

(3) Atunci când obligația are un obiect evaluabil în bani, penalitatea prevăzută la alin. (2) poate fi stabilită de instanță între 0,1% și 1% pe zi de întârziere, procentaj calculat din valoarea obiectului obligației.

(4) Dacă, în termen de 3 luni de la data comunicării încheierii de aplicare a penalității debitorul nu execută obligația prevăzută în titlul executoriu, instanța de executare, la cererea creditorului, va fixa suma definitivă ce i se datorează cu acest titlu, prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților.

(5) Penalitatea va putea fi înlăturată ori redusă, pe calea contestației la executare, dacă debitorul execută obligația prevăzută în titlul executoriu și dovedește existența unor motive temeinice care au justificat întârzierea executării.

(6) Încheierea dată în condițiile alin. (4) este executorie.

(7) Acordarea de penalități în condițiile alin. (1) - (4) nu exclude obligarea debitorului la plata de despăgubiri, la cererea creditorului, în condițiile art. 892 sau ale dreptului comun."

60. Procesul civil reprezintă activitatea pe care o desfășoară instanța de judecată, părțile, alte persoane sau organe care participă la judecată, în scopul realizării sau recunoașterii drepturilor subiective și a altor situații juridice deduse judecății, precum și al executării silite a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, conform procedurii stabilite de lege*1).

*1) G. Boroi, M. Stancu, Drept procesual civil, ed. a 2-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, 2015, p. 3 - 4.

61. Acesta, de regulă, parcurge două faze - faza judecății (cognitio) și faza executării silite (executio), ele nefiind însă obligatorii în toate cazurile; de exemplu, faza executării silite va lipsi în situația în care hotărârea judecătorească nu este susceptibilă de a fi dusă la îndeplinire pe cale de executare silită sau atunci când debitorul își execută de bunăvoie obligația stabilită prin titlul executoriu reprezentat de hotărârea judecătorească definitivă.

62. Art. 906 din Codul de procedură civilă - în legătură cu care s-a formulat sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile - reglementează un mijloc de constrângere indirectă a debitorului la executarea în natură a obligației de a face sau a nu face care implică faptul personal al acestuia (sau care nu poate fi îndeplinită prin alte persoane), așadar a obligațiilor intuitu personae.

63. Acest mijloc de constrângere indirectă a debitorului, ca măsură aplicată asupra patrimoniului acestuia, în concepția noului Cod de procedură civilă, presupune posibilitatea aplicării unor penalități pe zi de întârziere la plata cărora va fi obligat debitorul către creditor, la cererea celui din urmă, spre deosebire de Codul de procedură civilă de la 1865 care, prin dispozițiile art. 580³, reglementa posibilitatea aplicării unor amenzi civile cominatorii în favoarea statului.

64. Competența de soluționare a acestei cereri de aplicare a penalităților aparține instanței de executare, astfel cum se prevede la art. 906 alin. (1) din Codul de procedură civilă, normă care stabilește totodată și premisa obiectului său de reglementare.

65. În ceea ce privește cuantumul acestor penalități, legiuitorul distinge după cum obligația de a face sau a nu face intuitu personae este sau nu evaluabilă în bani, aspecte ce fac obiectul reglementării din alin. (2) și (3) ale textului menționat.

66. Din perspectiva pronunțării prezentei hotărâri prealabile interesează regimul juridic al încheierii pronunțate în temeiul art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă, implicit și al celor

pronunțate în baza art. 906 alin. (3), respectiv dacă aceasta este definitivă, indiferent de soluția adoptată de instanța de executare - admitere sau respingere a cererii creditorului de aplicare a penalităților de întârziere - ori este susceptibilă de apel în cazul în care această cerere ar fi respinsă de aceeași instanță de executare.

67. Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că, față de formularea clară a textului de la art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă, încheierea prin care instanța de executare se pronunță asupra cererii de obligare a debitorului la plata unor penalități de întârziere, la cererea creditorului, pentru neexecutarea unei obligații de a face sau a nu face care implică faptul personal al debitorului, este o încheiere definitivă, în consecință nesusceptibilă de apel, indiferent de soluția adoptată.

68. Dreptul comun în privința felului hotărârii judecătorești pronunțate de instanța de executare, precum și regimul juridic al acesteia din perspectiva posibilității de a se recurge la formularea căilor de atac sunt reprezentate de prevederile art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora: "În toate cazurile instanța de executare se pronunță prin încheiere executorie care poate fi atacată numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel."

69. Constatarea anterioară are ca efect, pe de o parte, faptul că regula pentru instanța de executare o reprezintă pronunțarea unor încheieri executorii, susceptibile de apel, iar pe de altă parte, că această regulă se aplică ori de câte ori legiuitorul nu a stabilit reguli speciale, derogatorii de la acest regim juridic de drept comun pentru alte încheieri pronunțate de instanța de executare în etapa executării silite (prevăzând, de exemplu, că instanța de executare se pronunță prin încheiere sau prin încheiere executorie).

70. Dacă în privința executării silite dreptul comun pentru felul hotărârii judecătorești pronunțate de instanța de executare și a termenului în care poate fi exercitată calea de atac prevăzută de lege decurge din art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă, dreptul comun general pentru căile de atac reglementate de Codul de procedură civilă pentru procesul civil este stabilit prin dispozițiile art. 457 - 465 din Codul de procedură civilă, raportul juridic între normele de la art. 457 - 465 și cea prevăzută de art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă fiind acela de la normă generală la normă specială.

71. Ca atare, ori de câte ori în cuprinsul cărții a V-a din Codul de procedură civilă legiuitorul nu a prevăzut o regulă distinctă de procedură referitoare la căile de atac, acestea se completează cu cele generale, anterior identificate.

72. Revenind la analiza art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă, rezultă că această normă reprezintă o regulă derogatorie de la regimul juridic de drept comun în privința posibilității de atacare cu apel a acestora, textul prevăzând în mod expres că instanța de executare pronunță, cu citarea părților, o încheiere definitivă, ceea ce înseamnă că aceasta nu poate fi atacată cu apel, date fiind dispozițiile art. 634 alin. (1) pct. 1 din Codul de procedură civilă.

73. Întrucât art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă instituie, din acest punct de vedere, o excepție de la regula înscrisă în art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă, rezultă că acest text este de strictă interpretare și aplicare, potrivit principiului *exceptio est strictissimae interpretationis*.

74. Mai mult decât atât, regula fundamentală a legalității căilor de atac înscrisă în art. 457 din Codul de procedură civilă presupune că o cale de atac poate fi exercitată numai dacă ea este prevăzută de lege, astfel încât aceasta nu ar putea fi dedusă, stabilită, acordată sau recunoscută părții doar pe cale de interpretare, în raport cu soluția adoptată asupra cererii în discuție, într-o situație în care legea nu dispune în mod expres în acest sens.

75. În plus, ori de câte ori legiuitorul a intenționat instituirea unui regim juridic diferențiat în privința posibilității de a se recurge la exercitarea căii de atac în funcție de soluția de admitere sau respingere a unei cereri, a prevăzut-o în mod expres, de vreme ce aceasta este întotdeauna o situație de excepție.

76. Un astfel de caz este cel reglementat de art. 666 alin. (7) din Codul de procedură civilă, conform căruia: "Încheierea prin care se respinge cererea de încuviințare a executării silite poate fi atacată numai cu apel exclusiv de creditor, în termen de 15 zile de la comunicare", text care, și el, constituie o derogare de la regimul juridic de drept comun al hotărârilor judecătorești pronunțate în etapa executării silite, stabilit prin art. 651 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

77. Nu ar putea fi reținut un argument de necesitate a protejării drepturilor procesuale ale

creditorului în etapa executării silite - întrucât interpretarea potrivit căreia încheierea de respingere a cererii de acordare a penalităților în baza art. 906 alin. (2) din Codul de procedură civilă ar fi susceptibilă de apel este una doar aparent în favoarea acestuia - deoarece, în acest caz, legiuitorul a dat prioritate principiului celerității executării silite, ca cerință imperativă a acestei etape procesuale.

78. De altfel, și Curtea Constituțională, învestită cu controlul de constituționalitate a dispozițiilor procesuale corespondente din codul anterior (art. 580³), a reținut în considerentele Deciziei nr. 484 din 9 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 14 ianuarie 2005, ale Deciziei nr. 207 din 13 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 308 din 9 mai 2007, precum și ale Deciziei nr. 893 din 10 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 578 din 31 iulie 2008, astfel: "Consacrarea caracterului irevocabil al acestei încheieri este deci în deplină concordanță cu finalitatea reglementării, fără ca prin aceasta să se încalce prevederile art. 21 alin. (1) și (2) din Constituție, întrucât, așa cum Curtea a statuat în mod constant, accesul liber la justiție nu înseamnă accesul la toate căile de atac și, deci, la toate gradele de jurisdicție, legiuitorul fiind suveran în a limita, pentru rațiuni impuse de specificul domeniului supus reglementării, un atare acces."

Pentru aceste considerente, în temeiul art. 521 cu referire la art. 519 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Tribunalul Cluj - Secția civilă în Dosarul nr. 10.022/211/2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 906 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, încheierea de soluționare a cererii de obligare la plata de penalități pe zi de întârziere a debitorului unei obligații de a face sau a nu face, evaluabile în bani, care nu poate fi îndeplinită prin altă persoană, este definitivă, indiferent de soluția adoptată de instanța de executare, respectiv de admitere sau de respingere a cererii creditorului.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 16 octombrie 2017.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,

Ileana Peligrad